

Fredagen den 24 juni 1955

Midsommarvisor och majstångsmarscher från Katrineholmstrakten

Midsommaren firades i forna tider liksom i våra dagar med sång, dans och spel. Särskilt livaktigt och traditionsrikt var midsommarfirandet vid de uppländska bruken. Spelmanstraditionen hölls vid makt av vallonerna, bland vilka vi finner många mästerspelman, särskilt på nyckelharpa. I våra trakter har midsommarfirandet en särskilt väl bevarad tradition vid Brevens bruk. Midsommarfirandet vid Djulö i sin nuvarande utformning är ju relativt nytt, men har glädjande nog uppskattats av hela Katrineholms befolkning. Intresset har stegrats för varje år, och Katrineholms hembygdsförening är nu på god väg att skapa en tradition i vår unga stad.

Bifogade majstångsvisa upptecknade jag 1950 efter fru Josefina Andersson, Flenmo, Mellösa. Hon lever än i dag, pigg och rask, och med en förvånansvärt god sångröst trots sina 80 år. »Den visa», sa fru Josefina, »sjöngs år 1880, då man dansade kring midsommarstången på N. A. Erikssons gård i Flenmo. Jag var bara 5 år då och satt i fars knä, men jag minns det som i går.» För några veckor sedan skrev den rara fru Andersson till mig: »Jag är glad att ännu ha min sångröst i behåll. Det lättar livets bördor många gånger, om man kan stämma upp nån gammal kär sång och tänka på hur det varit i tider, som flytt.»

Texten är följande:

Gossar och flickor, kommen
med fröjd
midsommar att fira!
Majstång ska resas här på
en höjd,
kransar ska vi vira.
Blommor på ängen plocka vi
må,
röda och vita, gula och blå.
Kommen nu alla, stora och små,
majstången ståtligt sira!

När den blir färdig, högre
och grann,
då alla må sjunga.
Vackrare majstång finnas ej
kan.

Dansa ska de unga.
Kommen nu alla, stora och
små!

Raskt uti ringen! Hopp, låt
det gå!

Den som först tröttnar han
får se på.

Kan han, så må han sjunga.

Melodien är nog känd, åtminstone av den äldre generationen. Den påminner och är för resten nästan autentisk med »Vingåkers ros», den sentimentala visan om Jerker, »ortens raskaste dräng», och Anna, »ortens vänaste mö».

Midsommarvisan har för resten också tradition från Katrineholm. 1936 upptecknade nämligen Olof Andersson, den store låtupptecknaren, en variant av samma låt efter Adolf Källström, fader till den musikaliska brödratrien i Katrineholm. — Jag tycker visan är värd att bevaras, och vid mid-

sommarfesten på Djulö ska 4 små skolflickor sjunga visan.

Majstångsmarschen från Eriksberg

upptecknades 1936 vid den stora generalinventeringen av det sörm-ländska låtbeståndet, som Spelmansförbundet bekostade. Karl Erik Karlsson, Skogsborg, Stora Malm, meddelade att marschen brukade spelas vid Eriksberg när majstången restes på midsommar-aftonen. Framlidne baron Knut Bonde, Gimmersta, har ur minnet upptecknat samma låt. — Melodin är en variant till Bellmans »Venus Minerva», Fredmans sånger nr 12, och spelas i olika versioner i hela Sverige.

Majstångsmarschen är alltså ur melodisynpunkt inte så intressant, men det är däremot en annan marsch, som den duktige spelmannen Karlsson spelade, Brudkronan, Stora Malms brudmarsch, men om den får jag skriva en annan gång.

Gustaf Wetter.

3 juni 1955 ★ EXPRESSEN

Festspel

Kölning och dans till Gås-Anders ära

Stockholms festspel fortsätter med Sframgång. Söndagens program-punkter bestod av det 1700-talsdivertissement på Drottningholmsteatern som anmäldes vid premiären för en vecka sedan, Operans föreställning av »Penelope», som åtminstone ger (ett missvisande) intryck av vakenhet för nutida musik, ett tredje framträdande av ensemblen Pro musica antiqua samt Gås-Anders-nämndens stämma på Solliden.

Om Pro musica antiqua ska denna gång bara sägas att ensemblen nog får anses som denna festivals mest betydelsefulla gästspel — Philadelphiaorkestern till trots. Lördagens konsert i Ridarhuset och gårdagens matiné i Historiska museet gav ganska fantastiska upplevelser. Publikens var fulltalig, och vi kan än en gång konstatera att Stockholm minns inte lider brist på ypperliga konsertlokaler. Det är bara de som regelbundet används — Konserthusets båda salar — som är underklassiga!

Stämman på Skansen fick ett speciellt värde därför att Lars Madsén som programvärd klarlade en del stildrag i låtarna. Som extra sensation kom »kölningen», dvs. da lockrop i vittljudande falsettläge som är en döende tradition i Dalarnas fäbodliv (liksom i någon mån i Hälsingland och Jämtland och kanske

också på andra håll i Norrland). Det är ju här fråga om något högst unikt och fascinerande. Att tre av Dalarnas bästa representanter nu fick Gås-Anders-nämndens medalj och visade prov på sin konst var ett fint inslag i festivalen. De tre damerna heter Karin Edwards, Elin Lisslass och Anna Karlsson och är från Transtrand. Det är för övrigt de som har gjort de märkliga insjuningarna i Radiotjänst serie »Folkmusik».

Det finaste bjöds dock inom en sluten krets efteråt vid en middag, som Gås-Anders-nämnden hade anordnat på Nyloftet för spelmän och sångerskor och ett antal sympatisörer (som Bror Hjorth kallade gästerna i ett tal). Där spelade Jössa Anders från Orsa, alltså vid sina 78 år en klippa av skulptural fasthet, Olle Falk från Offerdal, denne arvtagare till Lapp-Nils, som förenar älgbrunst med sann spiritualitet, Nils Agenmark, Hjort Anders intensive, triolförälskade dotterson, Erik Sahlström, den utomordentlige nyckelharpspelaren, och andra, där kölades det och där dansade Ingemar Hedenius med Erik Lindegrens maka Karin, Olle Falk med fru Astrid Hedenius och Viksta-Lasse med fru Ingrid Madsén, medan Erik Lindgren, Karl-Birger Blomdahl, X:et Erixson, Richard Engländer och Bengt Pleijel utbytte analytiska betraktelser. Till sist var stämningen så hög att också Matts Arnberg i Radiotjänst grep till fiolen — som han kan hantera på Boda- och Bingsjömål.

Man fick ett svindlande intryck av att kulturen trots allt är levande här i landet.

— YNGVE FLYCKT.